

BOEKBESPREKING

Grepen uit Hilversums Historie van 900 tot 1800

Dr. P.W. de Lange heeft zijn recente publicatie de titel 'Grepen uit Hilversums Historie' mee gegeven. Door de titel geeft de auteur te kennen niet de pretentie te hebben een volledig overzicht te geven. Het is ondoenlijk om in 95 pagina's de periode 900-1800 uitputtend te behandelen. Het werk is niet op basis van nieuw onderzoek geschreven. Zoals de auteur in zijn 'Verantwoording' opmerkt, is dit werk bedoeld om na tientallen jaren van onderzoek en publicatie van de resultaten nu eens een samenhangend relaas te schrijven.

Het is hem gelukt op een onderhoudende wijze enkele grepen uit de Hilversumse geschiedenis te belichten en dit is geen geringe prestatie voor iemand die de 100 gepasseerd is. Het boekje valt in drie delen uiteen. De eerste periode noemt De Lange de zg. 'donkere eeuwen'. Met de schaarse bronnen is hij creatief omgesprongen. Hij komt tot boeiende vooronderstellingen, zoals de mogelijke verklaring waarom de oudste kernen van de eerste dorpen aan de oostrand van het Gooi gesitueerd zijn.

Het tweede deel beschrijft de periode 1300-1650. Het Gooi is intussen in Hollandse handen overgegaan (1280). In Holland volgt in 1299 het Henegouwse huis het Hollandse huis op. Hilversum wordt voor het eerst genoemd in 1305 in de baljuwsrekening van Bernd van Doornwerde. Terrecht wordt hier enige aandacht aan besteed. Ook de oorkonde van 1326 komt ter sprake. Hierin wordt gewag gemaakt van een organisatie van boeren. Aan de belangrijke oorkonde van 4 maart 1424 van Jan van Beieren, waarin de hertog Hilversum een eigen gerecht schenkt, besteedt De Lange slechts twee zinnen.

Na 1500 gaan de bronnen rijkelijker vloeien en heeft de auteur wat meer houvast. Aan de hand van bronnen van inkomen, de omvang van boerderijen en merkwaardige achternamen tracht hij te achterhalen hoe de beroepsbevolking van Hilversum er in de 16e en 17e eeuw uitzag.

In de periode 1500-1600 werd Hilversum uit zijn isolement verlost, doordat de Gooise Vaart voor de aansluiting op het landelijke waterwegennet zorgde.

De periode 1650-1800 is voor Hilversum een belangrijke periode. In deze tijd groeit het dorp uit tot een industriedorp, dat het economisch centrum van het Gooi wordt.

Waarom er midden in het hoofdstuk een overzicht van (gebruikte?) bronnen gegeven wordt, is mij niet geheel duidelijk. Het was misschien logischer geweest wanneer achter in het boek een overzicht zou zijn gegeven.

In het volgende hoofdstuk komen de maatschappelijke veranderingen in de 18e eeuw aan bod. Hierin wordt o.a. aandacht besteed aan de erfgoierslijst van 1708, de ontwikkeling van de textielindustrie, de grote brand van 1766 en de ontwikkeling van Hilversum naar een vroegkapitalistische samenleving.

Het derde deel wordt besloten met een schets van de 'sociale toestand' aan de hand van drie portretten. De auteur maakt echter niet duidelijk waarom hij juist die drie personen gekozen heeft.

Nog enkele opmerkingen tot slot. In dit boekje wordt op twee manieren naar literatuur verwezen. Soms bedient de auteur zich van noten, soms ook gebruikt hij verwijzingen in de tekst. Het is jammer dat niet voor één methode is gekozen. De Lange had overigens wel iets meer gebruik mogen maken van noten. Bij sommige citaten verwijst hij niet naar de bron. Zo geeft hij op blz. 34 een citaat waaruit blijkt, dat Hilversum reeds in 1369 over een 'Toren ende huysinge metten hofstede' beschikte. De Lange vermoedt dat Floris V door gebrek aan mankracht de inning van de belastingen uitbesteedde aan een particulier (blz. 23). Waarop baseert hij echter dat vermoeden? Het was immers in de middeleeuwen niet ongebruikelijk om in ruil voor financiële steun aan het grafelijk bestuur privileges aan geldschietters te verlenen. Termen als koptienden en kohieren worden niet of later pas verduidelijkt.

Ondanks deze opmerkingen is het een leuk boekje geworden. Het is rijk geïllustreerd en er zitten interessante kaarten en mooie afbeeldingen in. Kortom een boek dat het lezen zeker de moeite waard is en dat verder onderzoek kan stimuleren.

W.J.D.